

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อาศัยกระจัดกระจายอยู่ตามภูเขาสูง ชาวเขาตามความหมายของทางราชการนั้น หมายถึง ชาวเขารวม 10 เผ่า ได้แก่ กระเหรี่ยง ม้ง (แม้ว) เข่า มูเซอ ถิซอ อีเก้อ ถิ่น ขมุ ถั่ว ผีตองเหลือง (มาบริ) ถิ่นเคิมของชาวเขาเหล่านี้อาศัยอยู่ในประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน แถบมณฑลกลวงสี มณฑลกลวงเจา และมณฑลยูนนาน

ชาวเขาเผ่าม้งเป็นชนเผ่าเดียวกันกับกลุ่มชาวเมี้ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนจีน (ยัง มื่อตเต็ง, 2520 : 38) ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อใดไม่ปรากฏชัดแต่สันนิษฐาน ว่าได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือเมื่อประมาณ 100 ปี (ยัง มื่อตเต็ง, 2520 : 52) โดยเข้ามา ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเทือกเขาสูง หรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร และจังหวัดน่าน (พิทักษ์ สาเขตร์, 2535:2) ปัจจุบันมีชาวม้งบางส่วน อพยพไปตั้งรกรากอยู่ที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี ชาวเขาเผ่าม้งจัดได้ว่าเป็นประชากรชาว เขาที่มีจำนวนมากเป็นอันดับสองของประเทศไทยรองลงมาจากชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โลกแบ่งออกเป็น 2 ค่าย คือประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นประชาธิปไตยอันมีประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้นำ ฝ่ายหนึ่ง กับประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นแบบสังคมนิยมอันมีประเทศสหภาพโซเวียตรัสเซียเป็นผู้นำอีกฝ่ายหนึ่ง ต่อมาหลังจากที่ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีนเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบสังคมนิยมแล้ว ประเทศจีนก็ได้พยายามเผยแพร่ แนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยมไปยังประเทศต่าง ๆ ในปี พ.ศ.2487 ประเทศจีนได้ส่งสมาชิกพรรคจากจีนแทรกซึมผ่านประเทศลาว มาสืบสภาพชาวเขา ในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2507 ขณะนั้นประเทศไทยมีการปกครองแบบเผด็จการ มีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีและดำรงตำแหน่งทางทหารเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก เกิดการต่อสู้ทางความคิดทางการเมือง ของประชาชนในประเทศโดยแบ่งเป็น ฝ่ายขวา และฝ่ายซ้าย ซึ่งได้มีการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน มีการจัดตั้งชาวเขาจำนวน 50 คน ไปเรียนวิชาการเมืองที่เมือง

ฮัวบิ่นท์ เวียดนามเหนือ และจัดตั้งสำนัก 30 ชั้นที่แขวงอุดมไซ ประเทศลาว เป็นศูนย์กลางควบคุม การก่อการร้ายทั้งหมดในเขตจังหวัดเชียงรายน่าน พะเยา พิชณุโลก เพชรบูรณ์ และตาก ต่อมาได้มีการ จัดตั้งสาขาและคณะกรรมการ พทท.ภาคเหนือขึ้นที่แขวงไซบوری ประเทศลาว เรียกว่า สำนัก 95 มีการ จัดส่งผู้นำระดับกรรมการภาคมาประจำอยู่ และได้มีการจัดตั้งกองบัญชาการส่วนหน้าอยู่ที่บริเวณ ขุนน้ำช้าง อำเภอปัว (ปัจจุบันคือ อำเภอทุ่งช้าง) จังหวัดน่าน มีการส่งผู้ปฏิบัติงานเข้ามาติดตั้ง กองกำลังติดอาวุธ ในพื้นที่บ้านผาแดง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดยมีชาวจีนชื่อ เล่าตี้ เป็นผู้นำ ซึ่งมวลชนที่ได้ให้การสนับสนุนเป็น ชาวเขาเผ่าม้ง

ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2510 เป็นวันที่มีการต่อสู้ด้วยอาวุธเป็นครั้งแรกของภาคเหนือ ที่ บ้านน้ำป่าน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เรียกว่า “วันเลียงปิงแตกในภาคเหนือ” และมีการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมาตลอด กองทัพปกได้ส่งกำลังทหารมาประจำที่จังหวัดน่าน (ปัจจุบัน ยังคงมีกองพันทหารม้าที่ 10 และกองพันทหารม้าที่ 15 ประจำอยู่) และมีส่วนหน้าอยู่ที่ ตำบลห้วยโก๋น อำเภอทุ่งช้าง (ปัจจุบันคือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ) จังหวัดน่าน

การสู้รบมีแนวโน้มรุนแรงและขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ รัฐบาลโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2512 จึงได้กำหนดนโยบายและวิธีการดำเนินการกับชาวเขา ซึ่งมีทั้งนโยบาย ระยะสั้น คือจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปประจำในพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือและผูกจิตใจชาวเขาให้ นิยมในรัฐบาลและมีความจงรักภักดีต่อประเทศไทย โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีการปราบปราม ผู้ก่อการร้ายเสร็จสิ้นแล้วและทหารตำรวจสามารถให้ความคุ้มครองได้แล้ว ส่วนนโยบายระยะยาว คือมี การดำเนินการต่อเนื่อง 5 ปี (พ.ศ.2510 -2514) ได้พยายามดำเนินการให้ชาวเขาที่อยู่กระจัดกระจาย บนเขาไม้เป็นรูปหมู่บ้านให้มารวมกันอยู่เป็นกลุ่มก้อนในบริเวณที่เหมาะสมบนภูเขาที่จังหวัดจัดให้ เพื่อความสะดวกในการที่เจ้าหน้าที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือดูแล นอกจากนั้นทางรัฐบาลยังได้ พยายามที่จะทำให้ชาวเขาเหล่านั้นเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือ รักใคร่เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองและมีความ รู้สึกรักชาติไทย และมีความจงรักภักดีต่อชาติไทย จึงได้พยายามเร่งสร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจกับ ชาวเขาให้มีความรู้สึกนึกคิดว่าเขาเป็นคนไทย ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมไทยได้ต่อไปได้อย่างปกติสุข

ดังนั้นในปี พ.ศ.2519 รัฐบาลได้นำนโยบายรวมพวกมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวเขามีความรู้สึกว่าเป็นพลเมืองไทย เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย มีความ จงรักภักดีต่อชาติไทยอย่างแท้จริง จึงได้มีการส่งเสริมให้ชาวเขาทำการเกษตรแบบถาวร และทำอาชีพ อื่น ๆ ที่เหมาะสม สนับสนุนให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น หาทางให้ชาวเขาดังรกรากถิ่นฐานอยู่กับที่เป็นการ ถาวร เลิกอพยพเคลื่อนย้ายถ่ายเทไปมา เพื่อให้ช่วยดูแลระวังเหตุการณ์ตามชายแดนอีกด้วย นอกจากนี้

รัฐยังได้เร่งรัดให้มีการทำทะเบียนชาวเขา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพิจารณา
ลงสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านชาวเขา พ.ศ. 2517 นอกจากนี้ยังได้มีการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหา
เคื้อคร้อนต่างๆ ให้ชาวเขา มีการกำหนดให้ชาวเขารวมกลุ่มกันอยู่อาศัย และประกอบอาชีพในเขตพื้นที่
ที่รัฐบาลกำหนดให้โดยดำเนินการพัฒนาอาชีพ การศึกษา การอนามัย และการวางแผนครอบครัว
การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานไปพร้อมๆ กันด้วย (อ้างในพิมพ์
แสงสว่าง, 2531 : 52-53)

จากผลของการดำเนินการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของรัฐที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510
ก่อให้เกิดผลทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรม ในทางรูปธรรมที่มองเห็นได้ ได้แก่ การเข้าไปพัฒนา
สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาให้ดีขึ้น พัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ชาวเขามีรายได้สูงขึ้น ช่วยลดการ
ปลูกฝิ่นลง และทำให้ชาวเขารู้จักการทำเกษตรสมัยใหม่ ชาวเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน
ของตนเป็นการถาวร การพัฒนาในด้านสุขภาพอนามัยทำให้ชาวเขาส่วนใหญ่มีสุขภาพอนามัยดีขึ้น
และช่วยชาวเขาจำนวนมากมีโอกาสได้เรียนหนังสือถึงขั้นสูง และมีโอกาสเข้าทำงานในหน่วยงาน
ต่างๆ ตามความรู้ความสามารถในด้านนามธรรม เป็นเรื่องการพัฒนาจิตใจของชาวเขา ให้มีความรู้สึก
ที่ดีต่อคนไทย มีความผูกพันต่อประเทศไทย (ขจิตกัย บุรุษพัฒน์ 2528:198) โดยเฉพาะชาวเขาที่ได้รับ
การลงสัญชาติไทยก็จะมีสิทธิต่างๆ เหมือนกับคนไทยพื้นราบทั่วไป โดยเฉพาะสิทธิในทางการเมือง

อย่างไรก็ตามแม้รัฐบาลจะพยายามที่จะทำให้ชาวเขามีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย และ
บางส่วนก็ได้รับสัญชาติไทยไปเป็นจำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกันชาวเขาทุกเผ่ายังคงยึดถือขนบธรรมเนียม
ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ตลอดจนเอกลักษณ์ทางการเมืองการปกครองเฉพาะเผ่าที่
แตกต่างกันออกไป

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาชาวเขาเผ่าม้งที่เคยเป็นชนเผ่าหนึ่ง
ที่จับอาวุธต่อสู้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองมาแล้ว และได้เข้ามาขอตัวต่อทางราชการ เป็นผู้ร่วมพัฒนา
ชาติไทย ตามคำสั่งที่ 66/2523 ของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ โดยในระยะแรกได้อพยพมาอยู่บริเวณ
บ้านถอก ตำบลพระธาตุ อำเภอเขียงกลาง จังหวัดน่าน เป็นการชั่วคราว ต่อมาในปี พ.ศ. 2526
ทางราชการได้จัดที่อยู่ให้ใหม่ที่บริเวณบ้านจ่งไผ่ โดยเรียกชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า “บ้านมณีพฤกษ์” ซึ่งเป็น
หมู่บ้านที่มีการปกครองอย่างเป็นทางการ มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าพนักงานของรัฐเข้าไปทำการ
ปกครองตามรูปแบบเดียวกันกับการปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ แต่ชาวม้งก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์
ทางการเมืองการปกครองเฉพาะเผ่าของตนควบคู่กันไปด้วย กล่าวคือ ในด้านพฤติกรรมการเมือง
และระเบียบประเพณี ชาวม้งจะให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสมาก ยึดถือและเกรงกลัวสิ่งที่มีอำนาจ

เหนือธรรมชาติ มีการกำหนดบทบัญญัติกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาใช้ในชุมชนของคน หากใครกระทำความผิด
ต่อบทบัญญัติถือว่ากระทำความผิดต่อผีจะต้องได้รับภัยอันตรายต่าง ๆ

ในด้านการปกครอง มีหัวหน้าหมู่บ้านเป็นตัวแทนของชาวม้ง มีสิทธิที่จะกระทำการใด ๆ
ในนามชาวม้งในหมู่บ้านได้โดยสมบูรณ์ มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองและบริหารงานทั้งปวง เช่น
ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดูแลความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน รับผิดชอบในการรักษาขนบธรรมเนียม
ประเพณี รักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน ฯลฯ เป็นต้น

จากความเป็นมาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะและวัฒนธรรม
ทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งที่เข้ามาอยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบ้านมณีพฤษณ์ มาเป็นเวลา 16 ปีเศษ
(ตั้งแต่ปี พ.ศ.2526) เพื่อทราบถึงความรู้สึกที่แท้จริงของชาวม้ง ในหมู่บ้านนี้ว่ามีความรู้สึกนึกคิด
อย่างไร ต่อระบอบการเมือง การปกครองของไทยในปัจจุบัน ตั้งแต่ระดับชาติ ท้องถิ่น และต่อชาวเขา
ตลอดจนความรู้ความเข้าใจของชาวม้งที่มีต่อระบอบการเมืองการปกครองไทย และสิทธิหน้าที่ต่างๆ
ของประชาชนในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของชาวม้งในฐานะที่เป็น
ประชาชนคนไทยที่มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีมากน้อยเพียงใด

อีกทั้งต้องการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้ง น่าจะมีประโยชน์เชื่อมโยง
ไปถึงการวิเคราะห์ลักษณะแนวโน้ม ของชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ที่รัฐควรจะให้ความสนใจ
เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของชนกลุ่มน้อยอาจส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของท้องถิ่น
และสังคมเมือง ทั้งกระทบต่อพัฒนาการทางการเมืองด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง
ของชาวเขาเผ่าม้ง เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะพัฒนาการเมืองของไทย
ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และยังสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ถึงเรื่องอื่น ๆ เช่น ความมั่นคง
ปัญหาเสถียรภาพที่ประชาชนชาวเขาเผ่าม้ง ได้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับด้วย

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งในหมู่บ้านมณีพฤษณ์ ตำบลงอบ
อำเภอกู่ช้าง จังหวัดน่าน
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน
ของชาวม้ง
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของชาวม้งเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน
- 2.4 เพื่อศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของชาวม้งที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

บ้านฉิมพลี ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

3. สมมติฐานการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

3.1 ในอดีตชาวเขาเผ่าม้งมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบไพร่ฟ้า

(Parochial Subject Political Culture)

3.2 ปัจจุบันวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นแบบไพร่ฟ้ากับ

แบบมีส่วนร่วม (Subject Participant Political Culture)

3.3 ปัจจุบันชาวเขาเผ่าม้งในหมู่บ้านฉิมพลีมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

ทางการเมืองต่ำ

4. นิยามศัพท์

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง (Almond 1956, อ้างในสมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2538:258)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (Parochial Subject Political Culture) เป็นสังคมที่ประชาชนมีความผูกพันกับชุมชนของตนมากกว่าส่วนรวมส่วนกลาง ประชาชนยังยอมรับอำนาจของผู้นำหมู่บ้านอยู่ แต่เริ่มยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางให้้อยู่เหนือกว่า โดยประชาชนเริ่มมีความรู้ทางการเมืองแต่ประชาชนไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม (Subject Participant Political Culture) มีลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

ในสังคมเล็ก ๆ จะมีประชาชนที่มีความรู้และความเข้าใจในทางการเมืองแต่ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในขณะที่เดียวกันก็มีประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย เป็น 2 ลักษณะที่ปะปนกันอยู่

ชาวเขา หมายถึงชาวเขาเผ่าม้งบ้านฉิมพลี หมู่ 11 ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน (เดิมชื่อบ้านงไฟ)

5.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งบ้านมณีพฤกษ์ ที่อดีตเคยมีการใช้กำลังต่อสู้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เพราะเหตุที่มีความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองต่างกัน อันจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการวางแผนพัฒนาการเมืองของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University